మధురాంతకం
రాజారాం

అంబ పలుకు...! జగదంబా పలుకూ

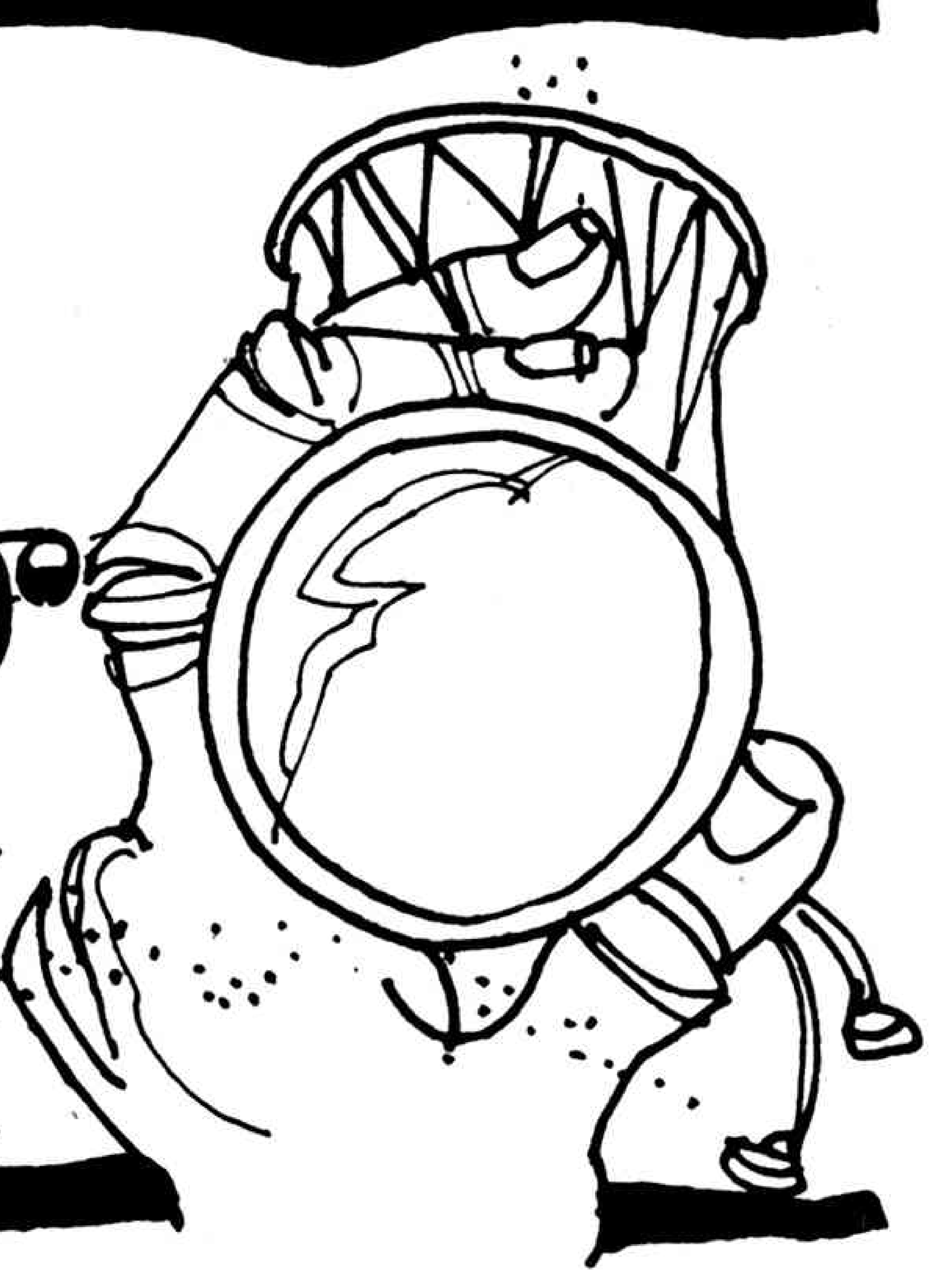

'గూ గుగ్ గుగ్ గూ, గూ గుగ్ గుగ్ గూ'

మీరెప్పుడైనా తొండ మండలం వెళ్ళారా? వెళ్ళి వుండరు. వెళ్ళడానికదేమైనా కాశి, గయ, కంచి, రామేశ్వరంలాంటి పుణ్య క్షేత్రమా? పుణ్యక్షేత్రమైనా అందరూ వెళ్ళాలని ఎక్కడుంది? దాదాపుగా ఒక వెయ్యి కడపలున్న తొండ మండలానికి ఆ వూరి వాళ్ళ బంధువులు, మిత్రులు, వ్యాపార సంబంధమైన లావాదేవీల పైన వెళ్ళేవారు, యింకా తదితర కార్యాలపైన వెళ్ళేవారు వుంటే గింటే వందలు దాటి వేల సంఖ్యలో వుండొచ్చు.

అలా వెళ్ళినవారిలో ఎవరైనా కొన్ని రాత్రు లక్కడ వుండి, అర్ధరాత్రి దాటిన తర్వాత, ఏ ఒకటి ఒకటిన్నరా ప్రాంతంలోనో మేలుకుని వున్నట్టయితే ఆ రాయి రాయీ కరిగే వేళ,

- గుండెల్లో గుబులు పుట్టిస్తూ
మనసులో దిగులు తెరచాపలు దించుతూ
కాలపురుషుడు గూబదాకా లాగి వదిలిపెట్టిన
విషబాణంలా
గ్రామ దేవత పళ్ళు పట పట కొరుకుతూ
ఉచ్చరించే క్రూర శాపంలా
'గూ గుగ్ గుగ్ గూ' అంటూ
సన్నటి, సుదీర్ఘమైన, కర్ణ శూలంలాంటి ఎలుగు
ఒకటి
వినిపించి వుంటుంది

అది ఏ పక్షి కూత? లేదా ఎవరి తలరాత?

అవధరించండి. అదే ఈ కథ

పాతికేళ్ళ క్రితం ఒక నాటి రాత్రి తొలిజాము యింకా సగంలోనే వుంది. రైలు పట్టాల కవతల వున్న థియేటర్లో ఇంటర్వెల్ కోసం వెలుపలికి వచ్చిన ప్రేక్షకులు తిరిగి లోపలికి వెళ్తున్నారు. పడమటి నుంచి తూర్పుకు వెళ్ళే రైలు మూడు గంటలు ఆలస్యంగా నడుస్తుండడంవల్ల ప్రయాణీకులు ప్లాట్‌ఫారం పైన బడిగాపులు పడుతున్నారు. ఊరంతా దీపాలు వెలుగుతూనే వున్నప్పటికీ, కరెంటు కొరత వున్న కాలం గనుక అది వున్నా లేనట్టే వెలవెల పోతున్నాయి. స్టేషను కావల ఊరికంతా నడిబొడ్డుగా వున్న సంత మైదానంలో పూలు, పండ్లు, బీడాలు, సోడాలు జోరుగా అమ్మకమైపోతున్నాయి. ఈ సంరంభంతో సంబంధమేమీ లేకుండా ప్లాట్‌ఫారం చివర, తూర్పు వైపు కేబిన్‌కు వెనుక వైపున, సగం దాకా గోడలు లేక ఖాళీగా వున్న గూడ్స్‌షెడ్‌లో కొందరు బిచ్చగాళ్ళతోబాటు కొన్ని బికారి కుటుంబాలు గూడా బసచేసి వున్నాయి. పూసలు, దండలు, పిన్నీలు, పౌడరు డబ్బీలు అమ్ముకుంటూ ఊళ్ళు తిరిగే సుగాలీ దంపతుల్లో భర్త ఓ మూటకు చేరగిలబడి బీడీ కాలుస్తుండగా, భార్య మూడు రాళ్ళ పొయ్యి మీద వంట ప్రయత్నాలు మొదలెట్టింది. ఒకరి కొకరు తోడుగా నీడగా మిగిలిన ముదుసలి ఆలు

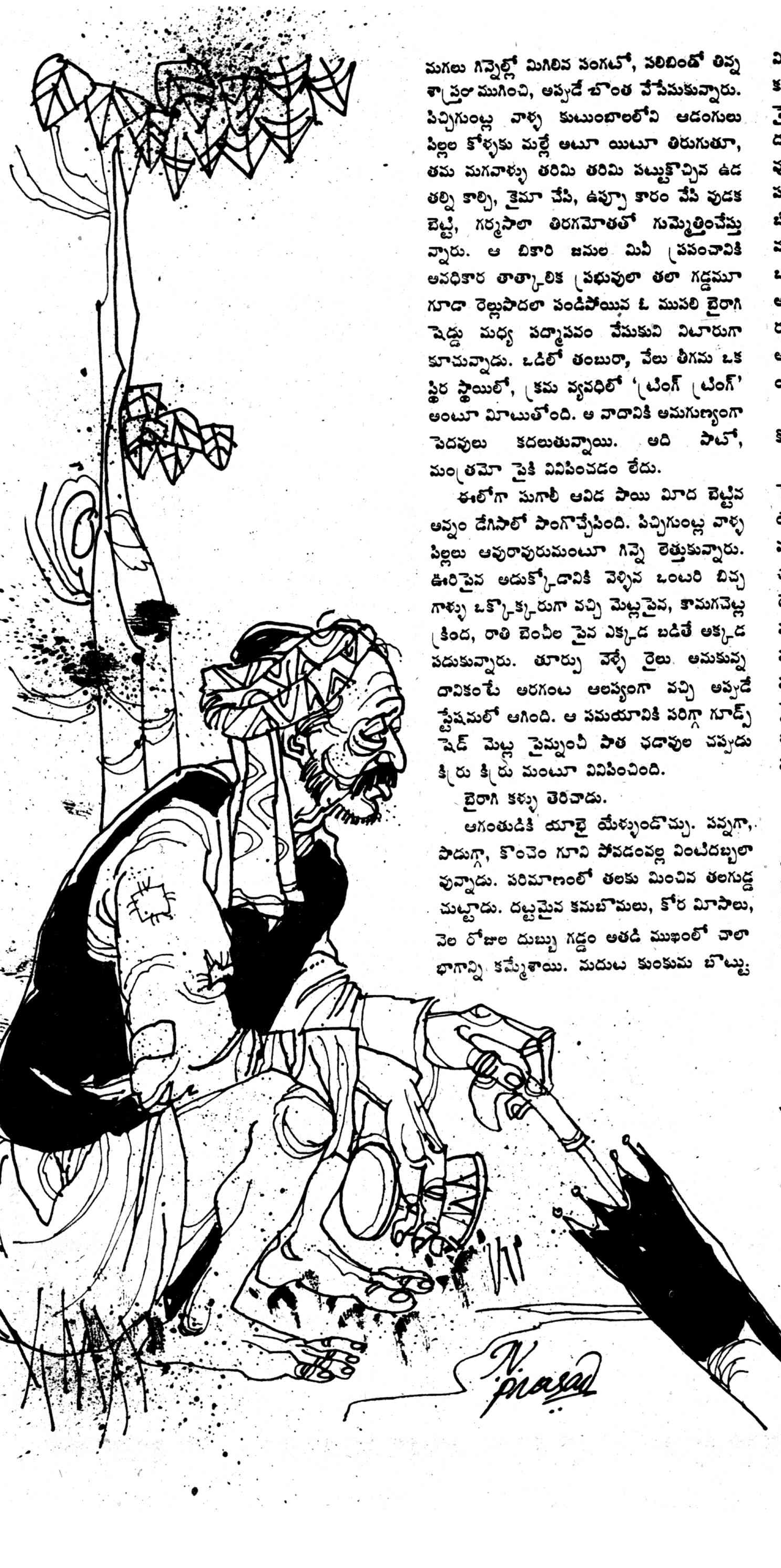

మగలు గిన్నెల్లో మిగిలిన సంగటో, సలిబింతో తిన్న శాస్త్రం ముగించి, అప్పడే బొంత వేసేసుకున్నారు. పిచ్చిగుంట్ల వాళ్ళ కుటుంబాలలోని ఆడంగులు పిల్లల కోళ్ళకు మల్లే అటూ యిటూ తిరుగుతూ, తమ మగవాళ్ళు తరిమి తరిమి పట్టుకొచ్చిన ఉడ తల్ని కాల్చి, కైమా చేసి, ఉప్పూ కారం వేసి వుడక బెట్టి, గర్మసాలా తిరగమోతతో గుమ్మెత్తించేస్తు న్నారు. ఆ బికారి జనుల మినీ ప్రపంచానికి అనధికార తాత్కాలిక ప్రభువులా తలా గడ్డమూ గూడా రెల్లుపొదలా పండిపోయిన ఓ ముసలి బైరాగి షెడ్డు మధ్య పద్మాసనం వేసుకుని నిటారుగా కూచున్నాడు. ఒడిలో తంబురా, వేలు తీగను ఒక స్థిర స్థాయిలో, క్రమ వ్యవధిలో 'ట్రింగ్ ట్రింగ్' అంటూ మీటుతోంది. ఆ నాదానికి అనుగుణ్యంగా పెదవులు కదలుతున్నాయి. అది పాటో, మంత్రమో పైకి వినిపించడం లేదు.

ఈలోగా సుగాలీ ఆవిడ పొయి మీద బెట్టిన అన్నం డేగిసాలో పొంగొచ్చేసింది. పిచ్చిగుంట్ల వాళ్ళ పిల్లలు ఆవురావురుమంటూ గిన్నె లెత్తుకున్నారు. ఊరిపైన అడుక్కోడానికి వెళ్ళిన ఒంటరి బిచ్చ గాళ్ళు ఒక్కొక్కరుగా వచ్చి మెట్లపైన, కామగచెట్ల క్రింద, రాతి బెంచీల పైన ఎక్కడ బడితే అక్కడ పడుకున్నారు. తూర్పు వెళ్ళే రైలు అనుకున్న దానికంటే అరగంట ఆలస్యంగా వచ్చి అప్పడే స్టేషనులో ఆగింది. ఆ సమయానికి సరిగ్గా గూడ్స్ షెడ్ మెట్ల పైన్నుంచి పాత ఛడావుల చప్పుడు క్రిరు క్రిరు మంటూ వినిపించింది.

బైరాగి కళ్ళు తెరిచాడు.

ఆగంతుడికి యాభై యేళ్ళుండొచ్చు. సన్నగా, పొడుగ్గా, కొంచెం గూని పోవడంవల్ల వింటిదబ్బలా వున్నాడు. పరిమాణంలో తలకు మించిన తలగుడ్డ చుట్టాడు. దట్టమైన కనుబొమలు, కోర మీసాలు, నెల రోజుల దుబ్బు గడ్డం అతడి ముఖంలో చాలా భాగాన్ని కమ్మేశాయి. నుదుట కుంకుమ బొట్టు. మిణుగురుల్లాంటి చిన్న కళ్ళు. రెండు కాళ్ళకూ కవచంలా గట్టిగా చుట్టుకున్న పంచలోని చుంగుల్ని పైకెగదీసి గోచీ పెట్టుకున్నాడు. చొక్కా మరీ పాత దయ్యే వుండచ్చు. బాగా చిరుగులు గూడా పడి వుండొచ్చు. అయితే దాని అంతర్యం బయట పడకుండా పైన నల్లటి కోటు వేసుకుని, మిగిలివున్న బొత్తాములు ఒకటో రెండో తగిలించుకున్నాడు. మణికట్టుకు తాయెత్తు. మెడలో నల్లపూసల దండ. ఒకవైపు చంకలో గొడుగు. మరొకవైపు భుజానికి అటూ యిటూ వేలాడుతూ జోలె. నిండైన ఆహా ర్యంతో అతడలా వచ్చి నిల్చునేసరికి గూడ్స్ షెడ్ అనే రంగస్థలానికే కొత్త సంచలనం వచ్చేసినట్ట యింది.

"రా నాయనా! కూచో. ఏ వూరు మంది?" కొత్త పాత్రకు సాదరంగా స్వాగతం చెప్పాడు బైరాగి.

"దండాలు సామీ, దండాలు!" జోలె క్రింద పెట్టి, గొడుగును గూడా దానికానించి, శుకుని యెదుట శౌనకుడిలా ఎంతో భయభక్తులతో బైరాగి ముందర కూర్చుంటూ వచ్చిన వ్యక్తి కొనసాగిం చాడు- "మాది కర్నూలు జిల్లా కోయిలకుంట్ల దెగ్గిర. మా వూరి పేరు బ్రెమ్మగుండం. మా వూల్లో ఒక నూరిండ్ల దాకా మావోల్లే. మేం మా వూల్లో మా యిండ్ల దెగ్గిరుండేది సమ్మత్సరంలో మూణ్ణెల్లే! మిగతా తొమ్మిది నెల్లూ యిట్లా దేశం పైన బడి తిరగడమే. రాముణ్ణి, రాజ్జాన్ని నమ్ముకోని బతికేటోల్లం సామీ, బుడబుడకలోల్లం! నా పేరు మల్లన్న. బుడ బుడకల మల్లన్న అంటారు..."

"అట్లనా నాయనా! ఈ వూరెప్పుడొస్తివి?"

"పొద్దుండగానే నొస్తి. నొచ్చి వూరంతా నొక సారి తిరిగి చూస్తి. బుడబుడకలోల్ల సంగతి తమకు తెలియుందా సామీ! తెల్లారేదానికి ఒక జాము నినకా ముందే మేము గ్రామ సంచారం చేసేది! సిక్కటి సీకట్లో బయల్దేరాల్సిన పని. వూళ్ళో మత్తేబులే పక్కన వుండారో, గరీబులే పక్కనుండారో తెలిసి పెట్టుకోనల్ల. రాజుల యిండ్లు వుండేదెక్కడ్నో, రైతుల యిండ్లు వుండేదెక్కడ్నో, యాపారస్తుల యిండ్లు వుండే దెక్కడ్నో కణిషించి పెట్టుకోనల్ల. ఒక సోలెడు బియ్యం, ఒక పావలా డబ్బు, ఒక పాత గుడ్డ ఏడ దొరకతాదో, ఆ యిల్లు కని పెట్టుకుం టేనే సామీ మాకు బతుకు..."

"మంచిది నాయనా! ఈ వూరంతా తిరిగి చూస్తివి గద! నీ కేమనిపించింది?"

"వూరొకటే అయినా యిందులో దిగువూరనీ, ఎగవూరనీ రెండుండాయి సామీ! గనిమల్లో ఎలిక బొరికల మాదిరిగా దిగవూరంతా సందులూ, గొందులే! ఆడుండేదంతా బీదా బిక్కి జనం. కూలీ నాలీ చేసుకుంటా ఏ పూట కాపూట నూకలు తెచ్చుకునే బాబత్తు. వూరి మద్దెన బజారుండాది. శానా పెద్దదే. ముందుగా అంగల్లుండే నినకా లెక్కడ్నో యిండ్లుండాయి. పొద్దెక్కి అంగల్లు తెరిస్తే గానీ ఆడ రూక రాలదు. పోతే దచ్చినంగా వుండేది కాపువాడ. ఆడ జనం మిగిలి మిట్టన బడివోల్లేం

గాదు. అన్నీ సుమారు పాటి సంసారాలు. అయినా నోటితో లేదనేది. చేత్తో లేదనకుండా అంతో యింతో యిదిలించేవాళ్ళుగానే వుండారు. ఇకబోతే వూరికి వుత్తరంగా పెద్ద పారిగోడల మద్దెన బ్రెమ్మాండమైన రెండంతస్తుల బవంతి ఒకటుండాదే సామీ, దాన్ని వూళ్లో గుండప్ప మాడీ అంటారంట! గుండప్ప అనే ఆయన అయితే ఎప్పుడో పోయినాడుగానీ ఆయన కొడుకులు ముగ్గురో నలుగురో వుండారంట! ఆల్లకు యిక్కడ్నే గాదు, పట్నంలో కూడా యిండ్లు, కాపరాలు వుండాయంట! ఆ లోగిల్లో తోటా దొడ్డీ, ఆవులూ, ఎద్దులూ, ట్రాకటర్లు, పనిమనుషులు, మోటార్లు, ఇస్కూటర్లు-ఓయబ్బో సెప్పతరం గాదు. వయికుంఠం, వయికుంఠం అంటే ఎక్కడ్నో వుండాదనుకుంటాం గానీ సామీ, ఆ గుండప్ప మాడీయే వయికుంఠమనుకోండి! ఆల్లు ఆడోళ్ళు గాదు, దేవతా స్త్రీలు! ఆల్లు బిడ్డలు గాదు, అపరంజి బొమ్మలు! అది సంసారం గాదు, పాల సంద్రం! ఎందుకులెండి! మా పేదానికి వెయ్యి కండ్లు గావాల. ఆడుండే మారాజుల్లో ఒక మారాజు తల్సుకుంటే సాలదా సామీ, నెల్రోజుల సంపాదన నా జోల్లో పడినట్టే!"

బైరాగి కింది పెదవితో పై పెదవిని బిగించారు. నుదురు కుంచించాడు. కళ్ళు చికిలించాడు. అప్రియమైనా సత్యం చెప్పక తప్పని యిబ్బంది నుంచీ బయట పడలేక గిలగిలలాడిపోయాడు. అయినా చెప్పేశాడు.

"నాయనా, మల్లన్నా! నేనొక మాట సెప్తే యింటావా?"

"అయ్యో, సెప్పండి సామీ!"

"నువు కాపువాడ కెళ్ళు, వాళ్ళు తృణమే యిచ్చినా, పణమే యిచ్చినా సంతోషంగా చెయి పట్టు. బజారుకెళ్ళు, నీ అదురుష్టం బాగుండి పది దొరికినా, యిరవై దొరికినా జేబులో యేసుకో. ఆఖరుకు దిగవూరికి గూడా ఎళ్ళు. వాళ్ళు పైసలే యిచ్చినా, అదే పది వేలనుకో! కానీ ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ గుండప్ప మహడీ పక్కకు మాత్రం ఎళ్ళొద్దు. ఆ సాయంత్రైనా తొంగి సూడొద్దు."

బైరాగికేసి అనుమానంగా సూస్తూ అడిగాడు మల్లన్న-"ఏంది సామీ? మీరు సెప్పేదాంట్లో యివరమేమీ తెలీటం లేదే?"

"అదంతేలే నాయనా! పిల్లికి బిచ్చం పెట్టరనీ, తెగిన వేలికి సున్నం వెయ్యరనీ, కడుపు చించుకున్నా గారడీ విద్యే నంటారనీ కొందర్ని గురించి చెప్పుకోడం నువ్వు విన్లేదా? అటువంటి వాళ్ళు కొందరు- అంతా ఒక యింటి మొదులేలే-తమకు లోకం కనిపించకుండా, లోకానికి తాము కనిపించకుండా తమ లోగిలి సుట్టూ పెద్ద పహారీ గోడలు పెట్టుకున్నారు. అదే మహడీ కాంపవుండు..."

"అయితే మాత్రం?"

"నాయనా! తమ సాయిదాకు తగ్గిన మనుషులంటే వాళ్ళకు పురుగుల్తో సమానం. మరీ సన్నకారు జనమంటే తమ పాదాల కాడ పడుండే చెత్తకంటే హీనం. ఉండేందుకిల్లులేక, తినేందుకు తిండిలేక, కట్టేందుకు గుడ్డలేక ఈ నిర్భాగ్గి ముండా కొడుకు లెందుకు బతకతారో వాళ్ళకర్థం గాదు.

> సామీ! నేను నిన్న పుట్టి ఈ దినం కండ్లు దెరిసినోడినేమీ గాదు. ముప్పయి అయిదేండ్లనుంచీ ఇట్లా దేశంపైపడి తిరుగుతూనే వుండా. అలంపురం నుంచి అనంతపురం దాకా, కావలి నుంచి కాళాస్త్రిదాకా, ఈ సుట్టు కైవారంలో నే నడుగుపెట్టని వూరు లేదు. ఇయ్యని మొండోళ్ళపాలిటికి ఇడవని చండోళ్ళే నేను...

మొత్తానికి ఆ గోడల్లోపల వుండేది అదొక రాజ్యం. బయటుండేది ఇదొక రాజ్యం. ఎవురి రాజ్యంలో వాళ్ళుండేది మంచిది. ఏం మల్లన్నా! నేనేమో చెప్పినాను. తర్వాత నీ యిష్టం..."

"అయితే తమరు నా మాట కూడా ఒకటి ఇనుకోవాల సామీ! నేను నిన్న పుట్టి ఈ దినం కండ్లు తెరిచినోడినేమీ గాదు. ముప్పై అయిదేండ్ల నుంచి ఇట్లా దేశంపైన బడి తిరగతానే వుండా. అలంపురం నుంచి అనంతపురం దాకా, కావలి నుంచి కాళాస్త్రి దాకా ఈ సుట్టు కైవారంలో నేనడుగుపెట్టని ఊరు లేదు. బడాబడా ఆసాముల్నెందర్నో సూసినాను. ఇయ్యని మొండోళ్ళే పాలిటికి యిడవని చండోళ్ళే నేను..." మల్లన్న చెయ్యి అప్రయత్నంగా అతడి కోర మీసం పైకి పోబోయింది. కానీ సందర్భం చటుక్కున స్ఫురణకు రావడంవల్ల ఆ ప్రయత్నం మధ్యలోనే ఆగిపోయింది.

బైరాగిలో ఎంతో కొంత ఓపిక మిగిలే వుంది. అతడు నెమ్మదిగా కొనసాగించాడు-"సరే నాయనా! నువు దేశం సూసినోడివే. నేను కాదనను. అయితే కాయలాపడి రెండు రోజులు పనికిరాని సేద్యగాళ్లని చెట్టుకు కట్టించి, పొట్టు లేచిపొయ్యేటట్టుగా చింతబరికలతో కొట్టినవాళ్ళని నువ్వు సూసి వుండవు. దారంట నెళ్ళే దానయ్య ఒకడు తోటలో ఒక కాయ కోసుకున్న నేరానికి తల గొరిగించి, అదే మామిడి పిందెల దండ మెడలో వేయించి చుట్టుపక్కల పదూళ్ళు మెరవణి దిప్పించినవాళ్ళని నువు జూచి వుండవు. మడిలో మందబెట్టడం ఆలస్యమైందని గొర్రెల్ని, పొట్టేళ్ళనీ ఒక రాత్రంతా అదును మడిలో నిలబెట్టి తెల్లారే వేళకు అవి నీలిగి చస్తే మీసం మెలేసినవాళ్ళని నువు జూచి వుండవు. బడిలో అల్లరి చేసిన పిల్లకాయను దండించి నందుకు అయ్యవార్ని యింటికి పిలిపించి పొద్దు పడమటికి వాలేదాకా నిలువుగాళ్ళ శిక్షేసినవాళ్ళని నువు జూచి వుండవు. ఇంతకు ముందు దేవతా స్త్రీలంటివే, అటువంటివాళ్ళు యిండ్లల్లో మగ్గతా వుంటే పట్నంలో బజారు సరుకుతో కులికే వాళ్ళను నువు జూచి వుండవు. అంతెందుకు? ఎలక్షనులో నిలబడితే కట్టుకున్న పెండ్లాం గూడా ఎవళ్ళకు వోటెయ్యదో వాళ్ళను నువు జూచి వుండవు. చూడు మల్లన్నా! నిప్పులో వేలు పెట్టొద్దు అంటాం. పెడితే నేమని నువ్వంటావు. వేలు కాలుతుంది అంటాం. కాలితేనేమి అని నువ్వంటావు. ఆ మాటకు మాత్రం జవాబుండదు..."

తలవంచుకుని బైరాగి మాటల్ని మననం చేసుకుంటూ కూర్చున్న మల్లన్న కొద్ది నిమిషాల తర్వాత మెల్లగా పైకి లేచాడు. జోలెలో నుంచి గోతం పట్ట తీసి పరచుకుని దానిపైన సావుగా పడుకున్నాడు. కొంతసేపలా పడుకున్నాక కళ్లుదెరిచి మళ్లీ బైరాగి వైపు చూశాడు.

"ఏమి?" అన్నాడు బైరాగి.

"ఏం లేదు సామీ! నేనొక మాట సెప్తే మీరు కోపగించుకోవొద్దు. నిప్పును తాకకుండా దాంతో బీడీ ముట్టించుకోవడం నాచేతనవును..."

బైరాగి నవ్వాడు. నవ్వుతూ అన్నాడు.

"అట్లనా నాయనా! మంచిది, మంచిది."

"అంబ పలుకు, జగదంబా పలుకూ!
కంచిలోని కామాచ్చీ పలుకూ
మధురలోని మీనాచ్చీ పలుకూ
కాశీపురిలో కాపురముండే

> సాహిత్యానికి చాలామంది రకరకాలుగా నిర్వచనాలు యిచ్చారు. నా దృష్టిలో 'జీవితాన్ని గురించి విమర్శించేదే' సాహిత్యమని. ఆ సాహిత్యం ఏ రూపంలోనైనా వుండవచ్చు; వ్యాసాలు కావచ్చు, కథలు కావచ్చు, కావ్యాలు కావచ్చు. కానీ ప్రతిదీ మన జీవితాన్ని గురించి వ్యాఖ్యలు, విమర్శలు తప్పకుండా చేయాలి.
>
> — ప్రేమ్‌చంద్
>
> సేకరణ: తవుటు నాగభూషణం

కన్నతల్లీ, విశాలాచ్చి పలుకూ
సత్తెం పలుకు తల్లీ!
శుభం పలుకు తల్లీ!...''

చల్లగా మంచు కురుస్తున్న వేళ. చీకటి అప్పుడప్పుడే విచ్చుకుంటోంది. వెట్లు నిశ్చలంగా వున్నాయి. మేడలో ఒక్క సింహద్వారం తప్పితే మిగిలిన తలుపులు, కిటికీలు బంధించబడే వున్నాయి. భవంతి ముంగిట నీళ్ల చల్లి ముగ్గేస్తున్న ఓ వడివయసావిడ మల్లన్న చొరవను చూచి కాసేపు విశ్రాంతపడిపోయింది. తరువాత వద్దు వద్దన్నట్టుగా చెయ్యి వూపుతూ ముందుకు పరుగెత్తుకొచ్చింది.

''అయ్యా, బుడబుడకలాయనా! ఓరినీ చాదస్తం మండా, నోరు ముయ్యవయ్యా ముందు! పెద్దయ్యగారు నిద్రపోతుండారు. నిద్ర పాడయిందో నీ తోలు వొలిచేత్తారు. ఎల్లిపో. ఈ పక్కన ఎక్కడా వుండొద్దు. దూరంగా ఎల్లిపో...''

ఇటు మంటి హెచ్చరికలన్నీ నాకు మామూలే! నన్నడ్డుకునేదెవురు?- అన్నట్టుగా మల్లన్న వెళ్లి వెళ్లి సోపానాలపైన్నే నిల్చున్నాడు. లంకంత మట్టు భవంతి ఇంట్లో అయ్యగారు బహుశా సింహద్వారం ప్రక్కన వున్న గదిలోనే పడుకుని వుంటారని ఊహించాడు. గొంతు పెంచాడు. పాటలో, మాటలో విరామం వచ్చినప్పుడల్లా బుడబుడక మోగిస్తూ పుంజుకున్నాడు.

''మారాజు లోగిల్లో మాలచ్మి కాపురముండాల. అందలం పాలకీల్లో అయిశ్వర్యం యిల్లు జేరాల. పట్టింది బంగారం గావాల. ముట్టింది ముత్యాల పేరు గావాల. తలచింది నడిచిరావాల. సత్తెం పలుకు తల్లీ, శుభం పలుకు తల్లీ! అంబ పలుకు, జగదంబా పలుకూ...''

పిడుగు పడినట్టుగా కేక వినిపించింది.

''ఒరేయ్, ఎవరక్కడ?''

అంతటి ప్రశాంత ప్రభాత సమయంలో గూడా పనిమనిషి ముఖంలో ముచ్చెమటలు పోసేశాయి. ఆమె గడగడ వణకిపోతూ గుమ్మం దగ్గరికి పరుగెత్తి, తల లోపలికి చాస్తూ ''అయగారూ, ఎవరో బుడబుడకలోడండీ!'' అంది.

''ఏమంట?''

మల్లన్న ఓ మెట్టు పైకెక్కి, కొంగలా మెడ ముందుకు సాచి, పనిమనిషితో రహస్యం చెబుతున్నట్టుగా ''పాతొస్త్రం, పాతొస్త్రం'' అన్నాడు.

ఆమె అందుకుంది- ''పాతొస్త్రం కావాలంటండీ!''

''వుండమను పంపిస్తాను.''

మల్లన్న కళ్లల్లో గర్వం కదమదొక్కింది. 'చూస్తివా మన దెబ్బ' అన్నట్టుగా అతడు పనిమనిషి వైపు చూస్తూనే వున్నాడు- 'భౌ భౌ భౌ' మంటూ ఒక భయంకరా రావం వినిపించింది. అదేమిటో అర్థంగాకముమునుపే ఓ నల్లటి ఆకారం మల్లన్నపైకి దూకింది.

జానెడు పొడుగు నాలుకతో చొంగ కారుస్తూ, మొనదేలిన కోరలు కనిపించేటట్టు భీకరంగా నోరు తెరుచుకుని తనపైకి దూకిందొక మామూలు కుక్క కాదన్న విషయం మల్లన్నకింకా అంతుపట్టనే లేదు. ఆలోగానే అది ముంగాళ్లను మల్లన్న నడుముపైన మోపి అతడు మెడకు చుట్టుకున్న అంగవస్త్రాన్ని లాగిపారేసింది.

మల్లన్న సుడిగాలిలో ఎండుటాకులా కొట్టుకపోతున్నాడు. శరీరంపైన ఎక్కడెక్కడ కోరలు దిగబడ్డాయో, గోళ్ళు గీక్కుపోయాయో తెలీదు. అప్పుడతని అస్తిత్వమంతా ప్రాణభయమే అయింది. మృత్యువు క్రూర కర్కోటక భయంకర జాగిల రూపంతో తనను వెంటాడుతోందని తెలిసిపోయింది.

'చస్తినో నాయినా!' అంటూ మల్లన్న మెట్లపైనుంచీ కిందికి దూకాడు. వేటకుక్క లాఘవంగా గాలిలోకెగిరి ఈసారి అతని నడుముపైకి లంఘించింది. నోటికేది దొరికితే దాన్ని చీల్చి పారెయ్యాలన్న తమకంలో వున్న ఆ మూర్ఖ జంతువుకీసారి మల్లన్న భుజానికి తగిలించుకున్న జోలె దొరికింది. దానిలో నుంచీ ఓ మూరెడు గుడ్డ పరాలుమంటూ చిరిగిపోయి కుక్క నోటిలోకి వచ్చేసింది. జోలెలో అటువైపున్న వస్తువులన్నీ చెల్లాచెదరుగా క్రిందపడిపోయాయి.

భుజానికిరువైపులా తగిలించుకున్న జోలె ఒక వైపున ఖాళీ అయిపోవడంతో ముందువైపు బరువువల్ల దభాలున నేలపైన పడిపోయింది.

దాన్ని చేతికి తీసుకునే ప్రయత్నంలో వుండగా అతడి కోటు పీలికలు, పాలికలైపోయింది. కోరలు చొక్కాను గూడా చీల్చుకుని వీపుపైన ఎర్రని చారికల్ని ఏర్పరిచాయి. గొడుగూ, తలగుడ్డా ఏమయ్యాయో పత్తాలేవు. చాలని దానికి జారిపోతున్న పంచ ఒకటి. దాన్ని బిగపట్టుకుని పరుగెత్తడం కష్టసాధ్యమైపోతూ వుంది.

తన వస్తువులు, దుస్తులు తనకింక దక్కవని తేలిపోయింది. కాపాడుకోగలిగితే తన ప్రాణాలనైనా కాపాడుకోవాలి. ఎలా? ఎలా? ఏం చేయాలి? మల్లన్న సుడిగాలిలో ఎండుటాకులా కొట్టుకపోతున్నాడు. పంచ, చొక్కా, కోటు అనేవి యింకా ఏ మేరకు తనను అంటిపెట్టుకుని వున్నాయో తెలియదు. శరీరంపైన ఎక్కడెక్కడ కోరలు దిగబడ్డాయో, గోళ్ల గీక్కుపోయాయో తెలియదు. అప్పుడతని అస్తిత్వమంతా ప్రాణభయమే అయిపోయింది. మృత్యువు క్రూర కర్కోటక భయంకర జాగిల రూపంతో తనను వెంటాడుతోందని తెలిసిపోయింది. కుక్క తనపైకి దూకినప్పుడల్లా క్రింద పడిపోయి కాళ్లతో, చేతులతో దాన్ని విదిలించి కొట్టడానికి విఫల ప్రయత్నాలు చేస్తూ, పరుగెత్తబోయి గిరికీలు కొడుతూ, దిక్కులు తోచక హాహాకారాలు చేస్తూ ప్రాణాలు కాపాడుకోడం కోసం చేస్తున్న తీవ్ర ప్రయత్నంలో అతడు వెళ్లి వెళ్లి ఓ చెట్టు మొదలుకు ఢీకొన్నాడు. అట్లాగే దాన్ని అబ్బళించి పట్టుకుని, క్రింది నుంచి కుక్క తన పంచను దిగలాగి కాళ్లంతా గాట్లు పెట్టేస్తున్నా ఆ బాధను భరిస్తూ ఎగబ్రాకాడు. శిశిరంలో ఆకులు రాలిపోయి నట్టే కొమ్మలతో భారత నాటకంలో అర్జున వేషధారి ఎక్కే తపసుమానులా వున్న ఆ బాదం చెట్టు అతనికి ఆపద్బాంధవిలా దొరికిపోయింది. కుక్కకందనంత ఎత్తుకు వెళ్లిపోయాక అక్కడొక కొమ్మపైన కూర్చున్నాడు. గుండె చిక్కబట్టుకుని, ఓపిక కూడదీసుకుని తన వైపు తాను చూచుకునేసరికి కోటులో ఒక పీలిక మాత్రం మెడపట్టేలా వేలాడుతోంది. వున్నా, లేకున్నా ఒక్కటే నన్నంతగా చొక్కా విరూపమైపోయింది. నెత్తురు గాయాలవల్ల శరీరమంతా పచ్చి పుండులా వుంది. కట్టుకున్న పంచ క్రింద నేలపైన చెట్టు మొదట పడి వుంది. కుక్క మాత్రం చెట్టు చుట్టూ తిరుగుతూ, వుండి వుండి మోరపైకెత్తి మొరుగుతూ గస్తీ కాస్తూనే వుంది.

అరగంటో, గంటో అలా గడచిన తర్వాత కాంపౌండు గేటుగుండా మేడవైపు వస్తున్న ఒకతను- బహుశా నౌకరై వుండొచ్చు. ఎట్టయెదుటే నన్ని వేశాన్ని చూస్తూ జరిగిన ఉదంతాన్ని ఊహించుకుని,

భాషని ప్రజలు సృష్టిస్తారని మీకు గుర్తుచెయ్యడం ఉచితం యిక్కడ. సాహిత్య భాష అనీ, ప్రజల భాష అనీ అనడం వూరికే ఒకటి ''ముడి సరుకు'' అనీ, రెండవది సిద్ధహస్తులు మలిచింది అనీ చెప్పడమే.

— మక్సీమ్ గోర్కీ

సేకరణ: తవుటు నాగభూషణం

నిలువుగుడ్లేసుకుంటూ కొంత సేపు స్తబ్దుడై వుండి పోయాడు. ఆ తరువాత మౌనంగా లోపలికి వెళ్లి గొలుసు తీసుకొచ్చి కుక్కను లోపలికి పట్టుకెళ్లిపోతూ 'ఓరి పిచ్చి ముండావాడా! వెళ్లిపో, వెళ్లిపో' అన్నట్టుగా కళ్లతోనే సైగచేశాడు.

కాలం తెలివి మీరింది. కాదు కాదు. మనుషులే తెలివి మీరిపోయారు. తాండమండలంలో మెడ కాయపైన తలకాయ వున్న ప్రతి వ్యక్తికీ చదువుకోవాలన్న తిక్క పుట్టింది. చదువుకున్న కొద్దీ వాళ్లకు తెలిసిన ప్రపంచం తాలూకు విస్తృతి పెరిగింది. మనిషి సాటి మనిషి పట్ల ఎట్లా వ్యవహరించాలన్న విషయం పట్ల వాళ్లకు కొన్ని ఖచ్చితమైన అభిప్రాయాలు కలిగాయి. అందుకు సేగి కలిగినవ్వాడు వాడబ్బ ఫాలాక్షుడినైనా సహించేది లేదని వాళ్లు కూడబలుక్కున్నారు. ఈ సిద్ధాంతాన్ని తమ పెద్ద లందరికీ మారిపోశారు. క్రమ క్రమంగా మహాదీ కాంపౌండులో అడుగుపెట్టేవాళ్లు కరువైపోయారు. వాళ్ల పొలాలు బీళ్ల పడిపోయాయి. వాళ్లకు ఊరిపైన రోత పుట్టింది. కాపురాలను ఏకంగా పట్నానికి తరలించి, వున్న డబ్బంతా వ్యాపారాల్లోకి పంపిణీ చేశారు. పల్లెలో తమ వ్యవసాయానికింక ఆటకట్టే నని తెలిసిపోవడంతో భూముల్ని అయినకాడికి తెగనమ్మేశారు. కానీ నివాస గృహంతో అలా తెగ తెంపులు చేసుకునే వీలు లేకపోయింది. రాకపోకలు సల్పడానికి సైకిళ్లు, మ్యాటర్లు మొదలైనవి

> గుండప్పమాడి ఈ స్థితికి రావడానికి హేతువుగా వాళ్ళు చెప్పేది బుడబుడకల మల్లన్న కథే. అది గుడికి గోపురంలా ఆ కథ కొక ముగింపుగా వుండిపోయింది.

కొంటారేగానీ, ఏనుగుల్ని ఎవరు కొంటారు? మనుషులు లేని ఇల్లు–ప్రాణంలేని శరీరం. చెత్తనిమ్మే వాళ్లుండరు. బూజు దులిపే వాళ్లుండరు. గోడకు వెల్లవేసేవాళ్ళుండరు. వచ్చింది, పోయింది రిపేరు చేసే వాళ్లుండరు. చెట్లకు నీళ్ల పోసే వాళ్ళుండరు. చాలని దానికి అర్థాంతరంగా చనిపోయి(?) అక్కడ భూస్థాపితం చేయబడ్డ వ్యక్తులకు సంబంధించిన ఆత్మలు కొన్ని రాత్రివేళల్లో ఆ మహదీ చుట్టూ దయ్యాలై తిరుగుతున్నాయన్న పుకారొకటి ఎట్లాగో ప్రచారంలోకి వచ్చేసింది. అంతటితో ఆ పాతకాలపు భవంతికి భూతకళే పట్టేసింది. అయితే తాండ మండలంలో ఈ సాంఘిక పరిణామం గురించి మీకెవరూ చెప్పరు. గుండప్పమాడి ఈ స్థితికి రావడానికి హేతువుగా వాళ్ల నిష్కర్షగా చెప్పేది బుడబుడకల మల్లన్న కథే! ఎటొచ్చీ గుడికి గోపురంలా ఆ కథకొక ముగింపు గూడా వుండిపోయింది. అదేమిటంటే–

కొన వూపిరితో వున్న కళేబరంలా మెల్లగా చెట్టు పైనుంచి కిందికి దిగి వచ్చాడు మల్లన్న. శరీరం, వేషం, చూపులూ–అన్నీ అతణ్ణే పిచ్చివాణ్ణిగా నిరూపిస్తున్నాయి. తూలిపోతూ వంగి పంచ పైకి తీసి మొలకు చుట్టుకున్నాడు. చెట్టు కల్లంత దూరంలో క్రోటన్ మొక్కల మధ్య పడి వున్న వస్తువొకటి కనిపించే సరికి అతడికి పోయిన ప్రాణం తిరిగొచ్చినట్టయింది. జీవనాధారమైన బుడబుడకలు చేతికందడంతో అతడు మిగిలిన తన వస్తువుల్ని గురించి ఆలోచించకుండా గేటు దాటుకుని 'నిషిద్ధ ప్రాంతం' నుంచి బయటబడ్డాడు. అడ్డదారి వెంట ఊరి శివారులోకి వచ్చేశాడు. ఊరికి వుత్తరంగా ఒక ఏరు. దాని కటువైపున వల్లకాడు. ఏటిలో ప్రవహిస్తున్న చల్లటి నీటిని కడుపునిండుకూ పట్టించాడు. వల్లకాట్లో ముష్టిచెట్టు నీడన నిల్చున్నాడు. చితిలో నుంచి ఓ గుప్పెడు దుమ్ము దీసి గుండప్పమాడి వైపు గాలిలోకి వెదజల్లాడు. మల్లన్న చేతిలోని బుడబుడక ముక్కంటి చేతిలోని ఢమరుకంలా ఆ రుద్రభూమిలో మ్రోగింది– "తల్లీ, కామాక్షీ! నువు కంచిలో వుండే మాట నిజమే అయితే, అమ్మా, మీనాక్షీ! నువు మధురలో వుండేమాట నిజమే అయితే, మహన్నభావురాలా, విశాలాక్షీ! నువు కాశిలో వుండే మాట నిజమే అయితే గుండప్ప మాడిలో దీపం పెట్టే దిక్కు లేకుండా పోవాల, మాడీ అడుగున జిల్లేళ్లు మొలవాల, మాడీ కొప్పు మీద గూబవాలాల, అంబ పలుకు, జగదంబా పలుకూ..."

☆

విమల్ చందనం పౌడర్

మీ అందాలను అతిశయింప
చేయుటకు, రోజంతా
ఉత్సాహభరితంగా ఉండేందుకు
తప్పక ఉపయోగించండి.

Mfs: విజయా కెమికల్స్, A.P.
45/2, క్లెమన్స్ రోడ్, మద్రాస్-7.

ఆంధ్రప్రదేశ్ అంతట పంపిణీదారులు కావలెను. వెంటనే సంప్రదించండి.

Townwise Stockists solicited